



Časopis s podobami za slovensko mladino.

Štev. 4.

V Ljubljani, 1. aprila 1895.

Leto XXV.

Pred svetim križem.

O sveti križ!

Rešitve naše drag pomnik,
Ti prave vere čvrst branik —
Ti naš ponos si, naša slava,
Vojakov Kristovih zastava.

O sveti križ!

Rešitve naše drag pomnik,
Razumu treznemu svetlik —
Ti nam jasniš življenja pota,
Ko nam temni jih skrb in zmota.

O sveti križ!

Rešitve naše drag pomnik,
Ti bolnim dušam si zdravnik —
V potrta srca liješ upa,
Nedolžna ti varuješ strupa.

O sveti križ!

Rešitve naše drag pomnik,
Pravičen ti nam boš sodnik,
Ko svit nam tvoj odpre grobove,
In k sodbi tromba nas pozove.

Jos. Volc.

Jamnikov stric.

(Povest. — Spisal Kajtimar.)

IV.

Pri Jamnikovih so povečerjali in odmolili. Ančka je brž hitela na vrt, kjer so se že zbirale vsakovečerne pevke in pevci. Jožek je pa še pobiral po krožnikih češpljeve pečke in jih stresal v »svojo« skledico, to je v tisto, iz katere je zajutrekoval, kadar ni jedel pri družini.

»Poglejte, mati«, pokazal je vesel pečke materi, »koliko jih imam! To bo jedrc!« Jožek je namreč kaj ljubil češpljeva jedra.

»Veliko, veliko«, pritrldijo mu mati. »Toda dolgo se ne boš gostil ž njimi; češplje nam bodo kmalu pošle«. In zamišljeno so se obrnili k očetu, češ, kakšna božja stvar je neki to, da tako hitro izginjajo češplje. »Vsako leto smo jih imeli dovolj do novine, a letos kar pohajajo in pohajajo, pa jih pol tolikrat ne skuham, kakor včasih.«

»I, ne sušé se menda ne«, menili se niso oče mnogo za tožbo. »Ti bi seveda rada, da bi jih bilo vedno več ali vsaj nikoli nič manj; pa je že tako, da je vsak kupček manjši, če le jemlješ in jemlješ od njega.«

»Kako pa! Kaj misliš, da ne vem, koliko se pozna, če jih denem jedenkrat v lonec?« trdili so mati iz izkušnje.

»No, kaj imate?« vpraša stric vstopivši.

»O, nič posebnega«, odgovoré oče. »Ona pravi, da češplje nimajo nobenega teka. Saj veš, v tisti skrinji so, pred tvojo sobico.«

»Lepa reč, lepa reč — na vse zadnje me boste še dolžili, da jih jaz kradem in jém prav na skrivnem!« pošali se stric dobrovoljno, potem pa pristavi resno: »Malo pogledjte včasih, morda najdete kje kaj pečkâ. Sicer pa tudi mene nekaj teži, no, pa saj se bo kmalu pokazalo, ali sklepam prav ali ne.«

»Pečkâ bom kaj dobila, kajpak! Jožek vse prežene, naj bi jih bilo še toliko in ne vem, kje«, zavrže Jamnikovka stričev nasvet.

»Ko so pa jedrca tako dobra!« zagovarja se Jožek. »Ali bi jih ne bilo škoda, Lucio?« obrne se k mlademu Italijanu, ki je sedel v poltemi za durmi.

»Škoda, škoda, meni so tudi všeč«, pritrldi mu brž le-ta ter se pomakne še bolj v kot.

»Jutri popoldne jih bova zopet tolkla«, daje mu upanje Jožek. »Da bi se le pri izkušnji dobro odrezal, pa bova pozobala vse, kar jih imam tu-le v skledici.«

»Pa res, jutri bode šolska izkušnja«, povzame stric. »Obkorej se že prične sv. maša? Toliko da nisem pozabil!«

»Ob osmih«, pové Jožek.

»Že prav, pojdemo skupaj. — Kaj meniš, ali te bo doletelo kako darilo? Ančka, vem, da ne bo prišla prazna domov.«

»Dve leti že ne delé nič več daril«, odgovoré oče namesto sinčka. »Samo gospod kapelan še včasih podarijo kak molitvenik.«

»Nič več?« začudi se stric. »Toda pridni otroci pa vendarle zaslužijo plačilo za celoletno pazljivost in vstrajnost. Nič več, kako je neki to? Jožek, ali imaš še tisti moj črnlnik?«

Jožek se je ravno pripravljaj, da bi se obtožil svoje nerodnosti, toda prehiteli so ga mati, češ, da vse pokvari, kar ni železno ali drugače trdno. »Na robu mize ga je imel nekaj tednov pred vašim prihodom k nam, pa ga je odrinil s komolcem na tla, da se je razbil na drobne kosce, in vse je bilo črno. Saj pravim no, in še rečem, naš Jožek bi potreboval človeka prav nalašč za to, da bi mu kupoval, kar poškoduje, poizgubi in potere. Kaj je tega, kar sem mu napravila novo držalo, pa že ni za nič. No, dobro, da se bo šola nehala!«

»Ali imate v mislih tisto držalo, ki je imelo obliko gosjega peresa?« pozveduje stric.

»Tisto, tisto; petnajst novčičev sem dala zanj, češ, da bode za dolgo časa, ná, pa —«

»Jaz sem premišljeval, kako da Jožek tako baha z držalom — a pa ste mu je vi omislili! Kaj ne, nekaj dnij potem je bilo, ko sem prišel semkaj?«

»Kmalu nato, kmalu«, potrdi Jamnikovka.

»No, da le to vem«, oddahnil si je stric kakor sam zase, potem pa šel z Jožkom in Jamnikom na vrt, kjer se je razlegala v jasno noč:

»Veš, o Marija«

Kako je bilo pa naslednji dan pri izkušnji? Jožku in Ančki dobro. No, Jožku prav do cela dobro sicer ne, a vendarle dobro. Dvakrat se mu je pri krščanskem nauku nekaj zareklo, pa je brž popravil. Prvič je hotel povedati, da se je Kajnu tudi na obrazu poznala njegova nevoščljivost do brata Abela in je dejal: »Kajn je bil zelen in rdeč«, pa je brž predrugačil: »Zelen in suh«, še prej, predno je stric mogel reči: »Torej pisan«. Drugič je pa preveč hitro odgovoril, čez koliko časa je Kristus iz groba vstal. »Čez štiri tisoč let«, odrezal se je preurno, pa je pri občnem smehu sam sprevidel, da se mu je spodtaknilo, in zato odgovoril pravilno: »Tretji dan«. A drugače, kakor že povedano, šlo mu je vse gladko in izvrstno.

Ker sta bila torej Jožek in Ančka pridna v šoli, dasi ne obdarovana, ker ni bil nihče, pač pa oba pohvaljena, kupil jima je pozneje stric darila: Ančki krasno vezan »Vrtec«, Jožku pa železen črnilnik, dvanajst svinčnikov in škatljico peres.

Počitnice so se sedaj pričele, toda Ančka in Jožek sta vendar večkrat pogledala kako knjigo. Ančka kar ni mogla odložiti »Vrtca«, in tudi Jožek ga je rad prebiral, četudi je imel dovolj svoje šole. Vsak dan se je namreč pri stricu učil po dve uri ter se pripravljaj za mestne šole. Zakaj pri Jamnikovih so sklenili, da pojde jeseni Jožek v mesto, če bo le priden do tistega časa.

No, pa je bil res priden, in ne samo pri učenju, ampak pri vsakem delu. Pri učenju! Jej, kdaj je že znal začetek nemščine, to je, tisto znano: »Miza — tiš, riba — fiš itd.« Celo s stricem sta se že včasih kaj po nemško »udarila«. Seveda, Jožek je bolj poslušal in le kratko odgovarjal, a nekatero je tudi sam zinil. Seveda vpričo strica je govoril nemški strahoma; vse drugače pa mu je tekel jeziček, če sta bila z Ančko sama. Toda le-ta ga je le jezila in dražila. Če je prišla Ančka v stričevo sobico, in je bil Jožek sam ondi, brž jo je pobaral: »Bôs holst?« — »Bos hodiš, seveda — pa sedaj sediš bos«, ponagajala mu je sestra. In tako mu je, kakor pravijo, vsako pregriznila in vso njegovo nemščino slovenski tolmačila. Sprla se zaradi tega nista nikoli, temveč le smejala. — Ali vedno pa Jožek tudi ni tičal v stričevi sobici, čeprav je bil že na pol dijak. Tekal in delal je po senožetih, zlasti kadar so sušili in spravljali seno. Kako pa naj bi bil ostal sam doma, ko so bili vsi pri senu! Lucio mu je prve dni po izkušnji še doma delal družčino, pozneje je bil pa že tudi dober za delo in je tudi pomagal Jamnikovim.

Vročina je pojemala, Jožek se je naučil, kar mu je bil stric naročil, zato je šel sredi popoldneva za domačimi v senožet. Po poti so mu še šumele nemške besede po glavi: »Finden — fand — gefunden«, to se pravi: najti. Kar res zagleda na tleh lep nožek. Pobere ga, zveseli se ga in steče hitro, da bi oznanil svojo srečo. Ančki ga je najprej pokazal, potem materi, nazadnje še očetu. »Lep nožiček je«, pravijo oče, »kdo bi ga bil neki izgubil? Poprašaj strica, saj je menda njih prav tak.«

»O, stričev že ni! Stričev ima pisan rog, ta je pa gladek«, oporekal je Jožek, ker je dobro poznal stričev nožek.

»Le nesi ga jim kazat, morda so imeli dva«, zapovedó oče, in Jožek steče.

»Stric, stric, ali vidite, kaj sem našel?« klical je že od daleč proti senci, v kateri je stric bral. »Ali je vaš ta le nožek?«

»Moj že ni. Kje si ga pa našel?«

»Tam pri pregraji, predno se pride v ulice.«

»Čisto nov je še. Čegar je, gotovo se oglasi; le spravi ga.«

»Drevi se bo že zvedelo, saj iz vse vasi pridejo na naš vrt. — Vi ne veste, ravno sem ponavljal: ‚Finden — fand — gefunden‘, pa sem naletel na nožek.«

»Res?« pogleda ga stric živo, potem pa zmaje z glavo, češ, čudno.

Jožek se vrne k senu, malo pomaga, malo nagaja, malo je za napotje, stric pa gleda za njim. Kar mu obvisé oči na Luciju, ki je z dekle grabil nekoliko od drugih Jamnikovih ter večkrat segel v žep, kakor bi pogrešal neke stvari.

»Gospodinji češplje« — take so bile misli Jamnikovega strica — »meni, brž ko sem prišel, izgine goldinarski bankovec, sedaj petak, to je čudno. Res, da je Jožek velikokrat sam v sobi, res je, da je imel priliko krasti, toda da bi otrok tako nedolžnih očij izmikal, poleg tega se pa vedel tako zvito — to ni mogoče, to ni verjetno; preveč sem že videl sleparjev in poštenih, po krivem obdolženih ljudij. A Lucio, Lucio! Gledam za njim, pa do sedaj brez vspeha. Morda se oglasi za nož? — Bržkone je on tat, vendar če mu dokažemo, škoda bi ga bilo pognati po svetu, ta bi še visel. Kako bi se mu dali ozdraviti predolgi prsti? Toda najpoprej, ali je res on nož izgubil? No, saj nisem novinec v preiskavah.«

Stric je poskusil brati, pa mu ni šlo: zmeraj so mu uhajale misli k Luciju in po nekoliko k Jožku.

(Konec prihodnjič.)

